บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง เป็นกลุ่มชนเผ่าไทยสาขาหนึ่งที่เรียกว่า ไทดำ มีบรรพบุรุษดั้งเดิมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า สิบสองจุไทย หรือสิบสองเจ้าไทย ได้มีการอพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็ยังมีการอพยพเข้ามาเป็นครั้งคราวด้วยเหตุผลเดิม ดินแดนแห่งแรกที่เชื่อกันว่ากลุ่มชนไทยทรงดำเข้ามาตั้งรกราก คือ จังหวัดเพชรบุรี และต่อมาได้กระจายกลุ่มชนออกไปอยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ที่ใกล้เคียง เช่น ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรีในหมู่บ้านหนองปรง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีร่องรอยที่แสดงให้เห็นว่า ในอดีตนั้นเคยเป็นชุมชนขนาดใหญ่มาก่อน ชาวไทยทรงดำตามท้องถิ่นต่าง ๆ ยังคงเรียกหมู่บ้านหนองปรงว่า บ้านเก่า ดังนั้นเพชรบุรีจึงเป็นดินแดนแห่งแรกในประเทศไทยที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มชนไทยทรงดำและสืบเชื้อสายกันมาจนถึงปัจจุบัน

การเรียกชื่อกลุ่มชนนั้นไม่ปรากฏหลักฐานอ้างอิงที่แน่ชัด มีข้อสันนิษฐานกันไปหลายประการ โดยกลุ่มชนกลุ่มนี้มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น ลาวทรงดำ ลาวโซ่ง ไทยโซ่ง ลาวซง ไทยทรงดำ ประชาชนทั่วไปจะคุ้นเคยกับชื่อลาวโซ่งมากที่สุด ปัจจุบันลาวโซ่งในจังหวัดเพชรบุรี จะมีชื่อเรียกเป็นทางการว่า กลุ่มชนไทยทรงดำ

กลุ่มชนไทยทรงดำเป็นชนชาติที่มีความซื่อสัตย์ขยันขันแข็ง รักความสงบเมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองเพชรบุรี ก็ได้รับพระเมตตาจากพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 ให้เข้าไปรับใช้ในพระราชวังบนพระนครคีรี เช่นเดียวกับชาวไทยเพชรบุรี ในสมัยนั้นเรียกผู้รับใช้เจ้านายว่าเด็กชา ได้ทำหน้าที่แบกพระคานหามชั้นลงบนพระนครคีรีเป็นประจำ จนได้รับสมญาว่า ลาวหามเจ้า นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสแสดงศิลปะพื้นบ้านของกลุ่มชน คือ ขับแคน แอ่วลาว หน้าพระที่นั่งอยู่เสมอ

ชาวไทยทรงดำมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความสัมพันธ์ในสังคมเป็นระบบแบบเครือญาติ อาชีพหลัก คือ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ภาษาที่ใช้มี 2 ภาษา คือ ภาษาไทยภาคกลาง และภาษาพื้นบ้านไทยทรงดำ การศึกษาส่วนใหญ่ จบชั้นประถมปีที่ 4 ชาวไทยทรงดำมีอุปนิสัยที่รักษาความสงบ ขยันขันแข็ง อดทน มีความสามารถทางด้านศิลปะการทอผ้า เย็บปักถักร้อย นับถือและเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ผีแถน ผีบรรพบุรุษ ซึ่งแต่ละบ้านจะจัดที่ไว้สำหรับผีบรรพบุรุษ ณ มุมหนึ่งของห้องที่เรียกว่า กะล่อห่อง ในแต่ละปีจะมีการทำบุญเซ่นไหว้ให้กับวิญญาณบรรพบุรุษของตระกูล คือ พิธีเสนเรือน

ปัจจุบันชาวไทยทรงดำนับถือพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม ประเพณีบางอย่างยังคงรักษาไว้ได้ เช่น ประเพณีการแต่งกาย ประเพณีเล่นเรือน ประเพณีแต่งงาน ประเพณีการฟ้อนรำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสัญญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชนไทยทรงดำได้อย่างชัดเจน

หลังจากได้ศึกษาการฟ้อนไทยทรงดำ ได้มีข้อสังเกตที่สรุปได้ว่าการฟ้อนรำเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และมีความเชื่อเกี่ยวข้องผูกพันกับวิถีชีวิตของกลุ่มชน มาตั้งแต่ครั้งโบราณ จนถึงสมัยปัจจุบันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 200 ปี การฟ้อนรำเป็นบริบททางสังคม ที่มีความสำคัญ อย่างหนึ่งของกลุ่มชนไทยทรงดำทุกท้องที่ ใช้เป็นสื่อในการเชื่อโยงสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชนให้มีความเหนียวแน่นตลอดไปเมื่อมีการอพยพโยกย้ายครอบครัวไปอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ก็ยังคงดำรงรักษาประเพณีการฟ้อนรำไว้ได้ ซึ่งได้สังเกตจากการจัดงานประเพณีไทยทรงดำในแต่ละท้องที่จะมีกลุ่มชนไทยทรงดำนับพัน ๆ คนไปร่วมงานและมีการฟ้อนรำในชุดแต่งกายพื้นบ้านที่สวยงาม สร้างความประทับใจผู้ศึกษาวิจัยเป็นอันมาก ที่เห็นว่าการฟ้อนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตในสังคมชาวไทยทรงดำสูงมาก

ในการศึกษาถึงรูปแบบของการฟ้อนพบว่า การฟ้อนรำเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีการละเล่นพื้นบ้านดั้งเดิมที่เรียกว่า อิ้นคอน หรือ อิ้นกอน ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือน 5 จะเป็นเวลาแห่งการพักผ่อนเล่นสนุกสนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มหนุ่มสาวระหว่างการเล่นจะมีการฟ้อนรำสลับการการเล่นโยนลูกคอน โดยมีการแอ่วลาว และเซิ้งแคนประกอบการฟ้อน โดยเล่นกันในบริเวณลานกว้าง ผิวดินเรียบแข็ง เรียกว่า ลานช่วง หรือ ลานช่วง

ในช่วงเวลาต่อมา ประเพณีการเล่นคอนค่อย ๆ จางหายไป แต่ประเพณีการฟ้อนยังคงปรากฏอยู่ในงานประเพณีไทยทรงดำซึ่งในปัจจุบันชาวไทยทรงดำในท้องถิ่นต่าง ๆ มีการจัดเป็นงานประจำปี เพื่อพบปะสังสรรค์กัน

การฟ้อนในสมัยโบราณจะฟ้อนกันตอนกลางคืน โดยอาศัยแสงสว่างจากดวงจันทร์ และแสงสว่างจากการสุมก่อกองไฟด้วยไม้รวก ใกล้ ๆ กับลานฟ้อน โดยมีผู้ชมซึ่งนั่งหรือยืนเรียงรายไปโดยรอบ ทำหน้าที่ช่วยเติมเชื้อเพลิงให้กองไฟลุกสว่างอยู่ตลอดเวลาของการฟ้อน การฟ้อนเริ่มด้วยผู้ฟ้อนฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย แต่งกายตามประเพณี มารวมกลุ่มกันที่ลานชวง โดยมีพ่อชับและแม่ชับออกมาชับลำทักทายซึ่งกันและกัน มีลูกคู่ชายหญิงยืนปรบมือให้จังหวะ แล้วจึงเริ่มฟ้อนเป็นคู่ ๆ เดินฟ้อนในลักษณะเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบมีเพียงอย่างเดียวคือ แคน มีหมอแคนทำหน้าที่เป่าแคนเป็นท่วงทำนองต่าง ๆ โดยยืนอยู่ตรงจุดศูนย์กลางของลานฟ้อน และเมื่อการฟ้อนเริ่มมีบรรยากาศที่สนุกสนานเต็มที่ หมอแคนก็จะแสดงการเป่าแคนโดยการนอนกลิ้งตัวไปบนลานฟ้อน กลุ่มลูกคู่สามารถออกมาฟ้อน สลับกับผู้ฟ้อนได้ตลอดเวลา ตามความเหมาะสม ลักษณะของการทำจังหวะประกอบการฟ้อนของกลุ่มลูกคู่ โดยการปรบมือพร้อม ๆ กัน

ทำให้เกิดเสียงดังชัดเจน ไปไกล ถึงหมู่บ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง

จากการศึกษาฟ้อนไทยทรงดำใน 4 กลุ่ม แบ่งการฟ้อนออกได้ 2 ลักษณะ คือ การฟ้อนในปัจจุบัน และการฟ้อนแบบจารีตดั้งเดิม การฟ้อนในปัจจุบันซึ่งปรากฏอยู่ในกลุ่มชนไทยทรงดำรุ่นหลัง ๆ ไทยทรงดำแต่ละกลุ่ม ได้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ผสมผสานท่าฟ้อนไปตามยุคตามสมัย เช่น ผสมผสานโดยใช้ท่าฟ้อนและเพลงจากการรำโทน และละครพื้นบ้านในภาคกลาง ใช้ท่วงทำนองเพลงตามสมัย และเพลงไทยเดิม

ในปัจจุบันการฟ้อนแบบดั้งเดิม ยังคงพบเห็นได้จากกลุ่มผู้อาวุโสชาวไทยทรงดำ ซึ่งมีอายุประมาณ 50-80 ปี ชาวไทยทรงดำรุ่นใหม่ในแต่ละท้องถิ่นมีการประยุกต์ท่าฟ้อนขึ้นใหม่ โดยอาศัยการฟ้อนแบบดั้งเดิมเป็นพื้นฐาน

จากการศึกษาการฟ้อนที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ พบว่า มีท่วงท่าในการฟ้อนที่แตกต่างไปจากการฟ้อนแบบดั้งเดิมมาก ส่วนการแต่งกายยังคงมีการรักษารูปแบบตามประเพณีไว้ได้ และเครื่องดนตรียังคงใช้แคนเช่นเดิม

การเข้าไปสังเกตการณ์เก็บข้อมูลภาคสนาม ในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของท่วงท่า ในการฟ้อนแบบดั้งเดิมและแบบที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ได้ชัดเจน กล่าวคือ ท่วงท่าการฟ้อนแบบดั้งเดิมของไทยทรงดำเพชรบุรีจะมีการใช้เท้าในลักษณะต่าง ๆ ทำท่วงท่าการฟ้อน ลักษณะการก้าวเท้าไม่ยกเท้าสูงเหนือพื้นมากนัก ทำให้ท่วงท่าในการฟ้อนมีความนิ่มนวลกว่าที่อื่น ๆ ส่วนการฟ้อนแบบประยุกต์จะแตกต่างกันตามอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น

ลักษณะเด่นของท่าฟ้อนที่ปรากฏให้เห็นในร่างกาย 6 ส่วน

1. การใช้เท้า ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การย่ำเท้า และการก้าวเท้าแบบต่าง ๆ อีก 5 ลักษณะ คือ การก้าวย่าง ก้าวไขว้ ก้าวลากเท้า ก้าวเขยิบเท้า และก้าวยั้งจังหวะ

2. การใช้ขา มี 2 ลักษณะ คือ การงอขา และการนั่งยอง ๆ

3. การใช้ลำตัว มี 3 ลักษณะ คือ ลำตัวตั้งตรง ลำตัวเอนไป ด้านข้าง และลำตัวเอนไปด้านหลัง

4. การใช้มือ มี 7 ลักษณะ คือ ม้วนมือ ช้อนมือ ไขว้มือ ควงมือ โฉบมือ ตักมือ และมือปัดป้อง

5. การใช้แขน มี 2 ลักษณะ คือ แขนวงสูง และแขนวงต่ำ โดยทั่วไปจะฟ้อนให้มือทั้งสองอยู่ในระดับที่ต่างกันเสมอ ยกเว้นในท่าเกี้ยวหรือท่าปัดป้อง ซึ่งมือทั้งสองต้องอยู่ในระดับเดียวกัน คือ อาจเป็นวงระดับต่ำ หรือวงระดับสูง ซึ่งผู้ฟ้อนต้องใช้ไหวพริบของท่วงท่าการใช้มือปัดป้อง

6. การใช้สะโพก การขยับสะโพกส่ายไปมา ด้วยวิธีการงอขา ถ่ายน้ำหนักไปมาระหว่างเท้าทั้งสองตามท่วงทำนองเพลง เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่สอดคล้องกับการแต่งกาย คือ การนุ่งผ้าซิ่นลาว ทำให้ผ้าพลิกพลิ้วดูสวยงาม ตามลักษณะท่วงท่าในการฟ้อน

ลักษณะของท่าฟ้อนจะขึ้นอยู่กับท่วงทำนองในการเป่าแคนซึ่งมี 4 ลักษณะ เรียงตามลำดับคือ

1. เพลงแคนช้า เรียกว่า แคนย่างหรือแคนเดิน ใช้สำหรับตอนเริ่มต้นในการฟ้อนจะมีท่วงทำนองดำเนินไปอย่างช้า ๆ เนิบ ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนหนุ่มลาวเดินเคียงคู่กันชมความงามของดอกไม้

2. แคนเร็ว เรียกว่าแคนแล่น หรือแคนวิ่งใช้ในช่วงที่ผู้ฟ้อน และผู้เป่าแคนเริ่มมีความสนุกสนานครึกครื้น ท่วงทำนองและจังหวะของเพลงจะเพิ่ม อัตราเร็วขึ้นกว่าเพลงแคนย่าง การฟ้อนรำก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามความเร่งเร้าของเพลงแคน ซึ่งในช่วงนี้จะมีการฟ้อนเกี้ยวเป็นจุดเด่นที่สำคัญ

3. แคนกะแล่ หรือ แคนแกร เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองช้าเร็วสลับกัน และมีการตบมือ เป็น 3 จังหวะต่อ 1 ห้องเพลงในช่วงนี้ผู้ฟ้อนจะฟ้อนเป็นให้เห็นถึงลักษณะการก้าวเท้าและการยืนฟ้อนอยู่กับที่

4. แคนเยิบหรือแคนเวียง เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองและอัตรา จังหวะปานกลางไม่ช้าหรือเร็วจนเกินไป ผู้ฟ้อนแต่ละคนจะแสดงความสามารถเฉพาะตัวในการฟ้อนได้อย่างเต็มที่

ลักษณะเด่นในการฟ้อนไทยทรงดำมีลักษณะดังนี้

1. การใช้มือและแขน ขณะที่ฟ้อนต้องให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ตามลักษณะและวิธีการฟ้อนควงมือ โดยการหมุนสะบัดมือให้สัมพันธ์กับจังหวะ ท่วงทำนองของเพลงแคน

2. การฟ้อนหมุนควงมือสะบัดชิ้น ทำให้การฟ้อนมีลักษณะเด่นคล้ายกับดอกไม้แต่ละดอกที่กำลังชูช่อเบ่งบาน

3. วิธีการฟ้อนที่ก้าวเท้าลงตามจังหวะ ของท่วงทำนองเพลงพร้อม ๆ กัน โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องกำหนดให้เป็นเท้าข้างเดียวกัน เป็นความงามอย่างหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในการฟ้อนที่มีผู้ฟ้อนจำนวนมาก ทำให้ดูตระการตา แต่ถ้าผู้ฟ้อนมีจำนวนน้อยเกินไป ความสวยงามของการฟ้อนน้อยลง

4. จังหวะของท่วงทำนองเพลง สัมพันธ์กับการลงจังหวะในการฟ้อน โดยการก้าวเท้าย่ำเท้าจะประสานสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวของลำตัว มือ แขน ศีรษะ

5. ผู้ฟ้อนต้องเอียงลำตัวย่อตัวย่อเข่า ก้าวเท้าและขยับสะโพกให้สัมพันธ์ สอดคล้องกันไปทุก ๆ ส่วน

6. การย่อตัวลงต่ำ ในท่าฟ้อนที่เรียกว่า อ่อนให้จ้ำติดดิน เป็นความสามารถในการฟ้อนของผู้ฟ้อนแต่ละคน

7. ผู้ฟ้อนมีความเป็นอิสระในการเคลื่อนไหวของมือ แขน เท้า ซึ่งแต่ละคนจะก้าวเท้า หรือเคลื่อนไหวมือคนละช้างกัน แต่การลงจังหวะต้องให้ลงพอดีกับจังหวะปิดของเพลงในแต่ละช่วง

8. การจัดรูปแบบในการฟ้อนโดยเคลื่อนที่เป็นวงกลม ทำให้เห็นความงามของท่วงท่าฟ้อนได้ในระยะอันสุนทรีย์ ทั้งเป็นคู่ เป็นหมู่ และเป็นรายบุคคล

9. การฟ้อนตามท่วงทำนองเพลงแคนที่มีอัตราจังหวะ ช้า เร็ว ปานกลาง ของแต่ละเพลงจะเป็นตัวกำหนดลักษณะของท่าฟ้อน สร้างความสมดุลย์ทางสายตา อารมณ์ทั้งผู้ฟ้อนและผู้ชม ทำให้การฟ้อนน่าสนใจตลอดเวลา

10. การขยับสะโพก โดยที่ช่วงบนของลำตัวไม่ต้องขยับ เป็นการเน้นให้เห็นการเคลื่อนไหวไปมาตามท่วงทำนองเพลงแคน ที่ดูสะดุดตา เพราะชายผ้าซิ่นจะสะบัดไหวดูอ่อนพริ้ว

11. รูปร่างลักษณะทางสรีระ โดยทั่วไปของชาวไทยทรงดำ มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับกระบวนท่าฟ้อนทำให้การฟ้อนดูราบรื่นงดงามโดยธรรมชาติตามลักษณะของเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะช่วงสะโพกมีขนาดพองามเหมาะสมกับลักษณะการนุ่งผ้าซิ่นพื้นบ้านไทยทรงดำ

12. การเข้า-ออก ของผู้ฟ้อนจะเดินฟ้อนตามท่วงทำนองเพลงออกมาหรือเข้าไปแทนที่กันดูแล้วไม่สับสนวุ่นวาย เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสายตาของผู้ชม

13. การฟ้อนส่วนใหญ่ จะต้องยืนย่อเข่าฟ้อนตลอดเวลา มีการถ่ายเทน้ำหนักให้เกิดความสมดุลย์ ทำให้การใช้พลังของกล้ามเนื้อชา มีการผ่อนคลายตลอดเวลา

14. มิติของความงามในการฟ้อน จะเห็นได้ชัดจากผู้เชี่ยวชาญชาวไทยทรงดำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่ผ่านประสบการณ์ในงานอื้นคอนหรืออื้นแคน เป็นเวลามาอย่างน้อย 30-40 ปี ท่วงท่าของการย่างก้าว การหมุนควงมือ การเอนลำตัวขณะที่ฟ้อน หรือยืนปักหลักฟ้อนจะมีความสอดคล้องกับท่วงทำนองเพลงแคน ซึ่งไทยทรงดำรุ่นหลังไม่สามารถทำได้เสมอเหมือน

15. ในขณะที่ฟ้อน จะไม่มีผู้ฟ้อนที่เป็นตัวโดดเด่น แต่ละคนจะมีความสำคัญเท่ากันหมด มีการหมุนเวียนสลับกันฟ้อนตามช่วงเวลาอันเหมาะสมเป็นไปตามธรรมชาติ

การฟ้อนของชาวไทยทรงดำ ใน 4 จังหวัดที่เข้าไปศึกษา ผู้วิจัยได้ยึดเอาการฟ้อนของชาวไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรีเป็นหลัก ในการเปรียบเทียบลักษณะกระบวนการฟ้อน ทำให้เห็นถึงข้อแตกต่างปลีกย่อยบางประการ ในเรื่องของวิธีการฟ้อน เพลง การแต่งกาย ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลทางสังคมในแต่ละท้องถิ่น แต่ในภาพรวมจะเห็นว่า การฟ้อนไทยทรงดำของ 4 จังหวัด

มีลักษณะพื้นฐานเหมือนกัน ยังคงสามารถบ่งบอกถึงเผ่าพันธุ์ของกลุ่มชนได้ค่อนข้างชัดเจนด้วยเอกลักษณ์ของการฟ้อน

การสืบทอด ผู้สูงอายุเป็นแม่แบบในการฟ้อน โดยการแสดงการฟ้อนรำโบราณประเพณีประจำ ชาวไทยทรงดำรุ่นหลัง จะพยายามจดจำเลียนแบบฝึกฝนกันเอง จนมีความสามารถในการฟ้อนรับช่วงต่อ ๆ กันมา และในปัจจุบัน มีการให้จัดงานประเพณีไทยทรงดำประจำปี เป็นการกระตุ้นให้ชาวไทยทรงดำ ฝึกฝนการฟ้อนรำกันอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่วัยเด็กซึ่งจะมีพ่อแม่ให้การสนับสนุน

ชาวไทยทรงดำเป็นกลุ่มชนที่ชอบศิลปะ การร้องรำทำเพลงด้วยชีวิตจิตใจมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และความผูกพันสืบเนื่องมาโดยตลอด จึงทำให้มีพื้นฐานในเชิงของศิลปะการฟ้อนโดยเฉพาะในเรื่องของจังหวะ สามารถเคลื่อนไหวได้สอดคล้องกับจังหวะและท่วงทำนองเพลง อาจกล่าวได้ว่า ชาวไทยทรงดำเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่ยังคงสามารถสืบทอดศูนย์การฟ้อนรำจาบรรพบุรุษอันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไว้ได้ท่ามกลางสังคมในยุคของการเปลี่ยนแปลง ศิลปะการฟ้อนไทยทรงดำ จึงเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของชนเผ่าไทยที่ควรได้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ไว้เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมแห่งชาติไทย สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการฟ้อนไทยทรงดำ ทำให้เกิดข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ในสาขาทางศิลปกรรมศาสตร์ ดังนี้

1. ควรมีการอนุรักษ์รูปแบบการฟ้อนแบบดั้งเดิม ด้วยการสนับสนุนเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่าย จากหน่วยงานราชการ และเอกชน เพื่อส่งเสริมให้มีการสืบทอดการฟ้อนรำอย่างมีระบบโดยมีบรรดา พ่อครู แม่ครูในท้องถิ่น เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดลักษณะท่าฟ้อนแบบดั้งเดิม

2. ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการฟ้อนไทยทรงดำในท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ

3. ส่งเสริมให้มีการจัดสัมมนาทางวิชาการ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้อนรำของชาวไทยทรงดำ ในท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการแสดงพื้นบ้านของไทย

4. ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ควรให้การสนับสนุนเผยแพร่การแสดงฟ้อนไทย-ทรงดำ ตามวาระโอกาสต่าง ๆ

5. ศิลปะการฟ้อนไทยทรงดำ ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการให้การสนับสนุนที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมการฟ้อนรำแบบดั้งเดิม

6. ในปัจจุบันชาวไทยทรงดำรุ่นใหม่ในบางจังหวัด ได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ที่ทำให้รูปแบบการท่าฟ้อนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงควรรีบเข้าไปแนะนำแก่ผู้นำชาวไทยทรงดำในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าทางศิลปะการฟ้อนแบบดั้งเดิม

7. ควรมีการศึกษาศิลปะการฟ้อนไทยทรงดำที่อยู่นอกประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย